

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂSCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNEȘTI

25 bani Posta

DU LUI

APARE DUMINECA

DIRECTOR:

Icon. Stavr. Dr. GH. CIUHANDU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
STR. EMINESCU 18

In al șaptelea deceniu.

Gândul curat al inimoșilor clerici din Institutul teologic din Arad, cari în 1869 se grupau în jurul „Speranței” „foaia literară-bisericăscă, organul societății de lectură” a fost plăcut lui Dumnezeu. Par’că-i văd cu fruntea iluminată de un ideal, cum aprind filacăra „Speranței” alimentându-o cu tot ce era mai bun în gândirea și simțirea lor.

Ideea unui organ de publicitate al Clerului a supraviețuit obstacolul tehnic ce se punea în calea tinerilor entuziaști, fiindcă grăuntele de muștar binecuvântat de Dumnezeu se face totdeauna copac.

Din „Speranța” s’a făcut în 1872 „Lumina” ce și proiecta razele asupra celor 2 instituții de temelie, pe care se întemeia toată viața noastră din timpul robiei.

„Biserica și Școala” apărută în 1877 era titlul ce concretiza programul întreg al preocupărilor noastre ca neam robit.

Cele două tărâmurii, mamă și fiică, erau nedespărțite în concepția veche. Eparhia Aradului era în culmea vieții culturale, când înfloreau cele două institute (teologic-pedagogic) cu profesori de renume. Organul eparhial era plămânul vieții bisericăști-culturale.

Nu avea caracter strict preoțesc. Îl puteam ceti cu plăcere și noi, copiii de preot, fiindcă aflam în el, pe lângă chestiuni strict teologice, oglinda întregii vieți românești în lumina ei religioasă.

„Biserica și Școala” a făcut școală cetitului și a gândirii pentru generația preoțescă de ieri. Datorită unor redactori meșteri ai condeiului, între cari se înșiră ierarhii Vasile Mangra și Roman Ciorogariu, scrisul ei avea totdeauna farmec și frăgezime.

În împrejurările schimbate, când Biserica a trebuit să cedeze școala în grija Statului, s’ar părea că menținerea titlului de „Biserica

și Școala” ar fi un anacronism. Este numai prima impresie. Pentru că, judecând mai temeinic, rolul Bisericii în școala română nu s’a încheiat, poate abia acum începe mai sistematic. Elevii sunt mlădițele din care pregătim pe enoriașii de mâine. Educația lor religioasă, chestiunea programei analitice, a metodei, catiheților și manualelor de religie vor continua să ne preocupe. Ele trebuie discutate și îndrumate spre soluțiile cele mai fericite. Deaceia am menținut titlul întreg.

Scrisul, îndeosebi cel de natură religioasă, este o părtică din ființa noastră aruncată în veșnicie. Ca orice cult al veșniciei își are și el sfîntenia și îngrijirea lui.

Mijloc misionar de rostul al doilea, în Biserică scrisul nu va putea să înlocuiască puterea graiului viu. Totuși este și dânsul un mijloc al revelațiunii. Dovadă e sfânta Scriptură. E ca polenul purtat de vânt ce fructifică prin asocierea ideilor, atâtea flori duhovnicești, fiind în acelaș timp și un izvor de inspirație.

Tradiția cea bună o avem la acest organ de publicitate. Să mergem pe linia ei. Vatra e aprinsă, aduceți jar pe ea. În preoțimea noastră sunt multe daruri bogate, ce așteaptă să fie găsite și grupate. Persoana redactorului e magnetul ce atrage. O asociere în lumea spirituală, dincolo de cinste și plăcere, devine o necesitate sufletească pentru cel ce are ceva de spus sau de învățat.

Noi rugăm pe Dumnezeu să binecuvinteze, — ca odinioară pe ale entuziaștilor clerici, — sămânțele cele bune ale gândirii ce se vor aduce ca ofrande pe acest altar, ca din ele să răsară tot mai luminoasă concepția creștină-ortodoxă.

† Andrei
Episcop.

Nr. 8354/1936.

P. O. D

Iconam Stavrofor
Dr. Gheorghe Ciuhandu
Constiter-referent eparhial

Arad

Părintele Simeon Stana, Ni-a cerut, ca pe data de 1 Ianuarie 1937 să-l absolvăm dela redactarea organului eparhial „Biserica și Școala”. L-am absolvat, aducându-l mulțumiri pentru ostentala și zelul cu care a redactat foala timp de 15 ani incheiași.

Incredintăm redactarea foalei cu începere dela 1 Ianuarie 1937 Prea Cucerniciei Tale.

Ținem cu acest prilej să Ți arătăm pe scurt dorința Noastră în ceea ce privește conținutul unui organ oficial de publicitate.

Socotim că, pe lângă inserarea părții oficiale, organul oficial va trebui să fie:

Cronica fidelă a vieții religioase-morale din eparhie, precum și a evenimentelor religioase de interes obștesc pentru Biserica noastră;

Seismogroful tuturor preocupărilor de interes local și obștesc bisericesc, punând în discuție probleme și dând soluțiuni potrivite;

Loc de întâlnire spirituală pentru toți cari vor să comunice sau să ceară informații de procedură pastorală, unde experiența se va înbina în mod armonios cu știința teologică;

O școală de gândire ortodoxă;

Vatră caldă anhovnicească, în jurul căreia să se adune talentele din Clerul nostru, înzestrate cu darul gândirii luminoase și al scrisului lămurit.

Pe deasupra aș mai cere, ca tot ce se va scrie aici să fie rupt din inimă, să fie viu, actual și de interes pentru toți cetitorii.

Prea Cucernicia Ta mănuești condeiu timpul de aproape 40 de ani și ai o reputație de scriitor bisericesc. De aceea Noi suntem convinși, că vei da organului eparhial chiar mai multă viață de cât am s. hițat Noi mai sus. Curățenia vieții P. C. Tale nu poate inspira decât curățente scrisului și gândului ce-l vei desfășura de acum înainte în acest ogor.

Noi invocăm ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu peste activitatea redactorului și a colaboratorilor săi în pragul celui de al șaptelea deceniu.

Cu arhierescă binecuvântare.

Arad, în 10 Decembrie 1936.

† Andrei
Episcop

Nr. 10494 Bis.

Sibiu: 14 XII 1936.

Prea Cucernice Părinte

Cu multă plăcere am luat act de încredințarea de a redacta organul oficial Biserica

și Școala al Eparhiei de Dumnezeu păzite a Aradului.

Suntem convinși, că organul oficial sub conducerea P. C. Tale va continua să fie un amvon al sfintei Evanghelii, aprinzând în sufletul cetitorilor tlacăra apostolatului luminat.

Cu arhieresti binecuvântări:
† NICOLAE
arhiepiscop și mitropolit.

Cuvânt redacțional

de Iconom-Stavrofor Dr. GH. CIUHANDU
consilier-referent eparhial

Organul eparhial „Biserica și Școala” intră, cu numărul de față, în al șaptelea deceniu de viață. Deodată cu aceasta, pe umerii mei se așază grija redacțională, cu care mă cinstește așa de mult încrederea Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop.

La o zi ca cea de astăzi, când un trecut de șase decenii se îngemănează — printr'un nou condeiu redacțional — cu dorinți arhieresti și cu nădejdi de mai bine, gândul meu se îndreaptă, recunoscător, către cei de mai nainte osârduitori redactorii din trecut, în ogorul duhovnicesc și cultural al eparhiei Aradului dimpreună cu colaboratorii lor.

Dacă aș fi avut mai mult răgaz în fața acestei încredințări — pentru care și aci mulțumesc Prea Sfinției Sale — din prilejul jubilar al acestei reviste m'aș fi gândit și la o relevare cuviincioasă a operei frumoase, săvârșită de redactorii înaintași, și colaboratorii lor.

Relevări de acest fel ar fi însemnat nu numai un tribut pios, datorit înaintașilor, ci și un îndemn către cei de acum, cari vom avea să continuăm lucrarea lor. Dar ceea ce a fost, fizicește imposibil ca tribut de recunoștință, rămâne o datorie ce, sperativ, nu va întârzia prea mult de a se realiza.¹⁾

Dar și până atunci, chestiunea esențială este aceasta: să ne dăm seama, ce și cum avem de lucrat

¹⁾ În Februarie 1932, la „Ziua Presei” am ținut o conferință sub egida „Ateneului Popular” de aici despre *Incepăturile publicisticii bisericesti la Arad* (Publicată, ca fragment în revista „Hotarul” No. 3—4 din 1933, și reproducă de revista „Piatra de Hotar” din 1936, pag. 10—22). Ea privea mai ales revistele arădane „Speranța” (1869—71) a teologilor arădani și „Lumina” (1872—75) organul eparhial din acea vreme.

Am deja o făgăduință de examinarea amănunțită a rostului cultural, îndeplinit de revistele bisericesti dela Arad, până inclusiv 1936.

pentruca revista să se achete de mîslunea, pe care l-o împune realitatea împrejurărilor.

Ca organ oficial, revista își are programul specific: *doctrina* imutabilă a sîntei Biserici ortodoxe și *interesele de existență și de prosperare* a Bisericii și poporului românesc. În aceste privințe, n'avem decât să ne facem slugitori credincioși și lucrători devotați.

De alta parte, metodel de lucrare încă ni s'a indicat, prin cuvintele arhieresti de mai sus: cât mai multă *spiritualitate ortodoxă* și cât mai mult *militantism* în slujba acestuia. În aceasta privință, n'avem decât să cerem ajutor de sus și dela oameni, Aceștia din urmă ni vor fi *colaboratorii*.

Contăm și pe acest ajutor omenesc, din partea prietenilor cauzei și a amicilor personali, mai ales că, în calitate de director al acestei reviste, sincer mărturisind, nu ne-am încumeta și ambiționa ca, numai singuri, să-l umplem coloanele. N'ar fi nici potrivit și nici bine!

Și o revistă bisericească își justifică existența, nu numai prin măsura în care știe să-și atragă colaborări și cititori, ci și prin felul în care *înțelege și poate*, ca acestor colaborări să le deie o formulă și un sens și o rodnicie în slujba gândurilor așiate în programul ei.

Cu acest gând, — angajamentul nostru redacțional trece dincolo de interesul efemer al umplerii unor coloane de tipar, și îmbrățișează intenția de a înfrăți condeile, — și pe purtătorii lor — mai ales din rândurile preoților din eparhii, pentru cari, credem a fi sunat ceasul unor preocupări și de aceasta natură — a slugirei și prin condeiu — sub impulsurile determinante ale Prea Sfințitului nostru Episcop.

Nu ne gândim aci numai la intelectualitatea noastră „clericală” (în sensul bun al cuvîntului) dintre Prea Cucernici, Profesori de Academii teologice și dela alte catedre, pe cari ni-l considerăm ca atașați prin misiunea lor, prin „profesiunea” lor, — ci cuprindem în categoria colaboratorilor și pe acei mulți preoți, dela sate chiar, cari au școală și carte suficientă, dar le lipsește îndeletnicirea scrisului, — îndeletnicire pe care sunt dator să încerce a și-o forma și desăvârși, pentruca și prin condeiele lor să între în aceea împreună slugire, curată și statornică ce o datorim neamului, nu numai prin lucrări harice și administrative, ci și prin condeiu și prin cuvîntul tipărit.

În aceasta împreună-slugire, în care nădăjdum să ne întâlnim cu iubii foști elevi dela Școala teologică de acum trei decenii și cu prețuiți colaboratori de azi din viața administrativă și de propagandă în eparhii, — ne dorim un rol modest numai: nu de stăpîn în casa redacțională, ci de frate mai bătrîn între cei tineri și ca *întâi-datornic slugitor și strădutor cu răspundere morală pentru realizarea luminosului gând exprimat de Arhierarul nostru*.

Dacă din aceste străduinți colective, — căci ele vor trebui să fie, din ce în ce mai mult, *ale cât mai multora* — va rezulta pe viitor o umplere și mai norocoasă a coloanelor organului eparhial, nu acesta, ci *altul va fi câștigul de căpetenie*: de a fi dat, cât mai multor frați preoți încrederea în forțele lor intelectuale și de a-i fi împrietenit cu forma de tipar a apostolatului nostru.

Firește, în gândul nostru de căutare după colaboratori cu acelaș scop, ne apropiem și de iubii noștri frați și filii, cari sunt *intelectualii noștri mîreni*,

a căror absență de colaborare în coloanele de până azi ale organului eparhial a fost așa de simțită.

Nici nu ne știm închipui că dănișii nu ar putea să aibă în sufletele lor picurii de *lumină și de bună-tate*, prin a căror coborîre — fie măcar cât de rar — în coloanele organului eparhial să-și *mărturisească și aceasta solidaritate*, pe lângă cea reprezentativă și administrativă, *alături de persoanele consacrate și prin special dar de sus în slujba Bisericii și a luminării sufletești a obștel noastre credincioase*.

*

După aceste invitații de colaborare, să ne oprim în câteva cuvinte asupra regulii de casă a revistei.

Coloanele acestea vor sta larg deschise pentru oricine ar avea ceva de spus, cu bun temei și în acord cu scopul și directivele fixate revistei.

Însuși revista va ține, prin directorul, ca și prin colaboratorii săi, să aibă un cuprins cât mai variat. Spre acest scop, în raport cu numărul redus de pagini, va trebui redusă proporțional extensiunea articolelor singuraticke și informațiilor, ca să nu publicăm articole prea lungi, sau chiar serii cari să treacă mai departe de două numere de revistă.

Peste tot articolele să fie scrise cât mai substanțial și, ori de cîteori ar cere-o natura lucrului și interesul de a provoca o îndreptare, se se arate modalități, propunând soluții concrete.

Scrisului, peste tot, vom căuta să-l dăm — și să-i cerem și din afară — un colorit cât mai viu și militant, care să treacă dincolo de exonerările prea teoreticizante sau prea puțin reale.

În colo, revista va mărturisi prin sine însuși, dela număr la număr, nu numai despre străduințele strict-redacționale ale directorului ei, ci și despre măsura ajutorului din afară, cerut pentru o cauză de mult interes cultural și bisericesc la această frontieră.

Incheiem printr-o mărturisire și o făgăduință:

La vârsta noastră, care întrece pe cea a organului ce redigiem, am primit aceasta întărită încredințare redacțională, cu un hotărât optimism personal, ce ni-l oferă conștiința acestei mîsluni frumoase, dar și cu legitime așteptări în privința colaborărilor așa de necesare. Aceasta ni este mărturisirea. Iar făgăduința ni este: de a ne strădui să trecem, cât mai departe — dincolo de umplerea săptămînală a unor coloane de tipar — pentru a face din redacția acestei reviste și cu prețuiți colaboratori sperativi „loc de întâlnire spirituală... școală de gândire ortodoxă... vatră caldă duhovnicească, în jurul căreia să se adune talentele din Clerul nostru...”

Punerea petrii fundamentale a Catedralei din Timișoara

Timișoara românească, totdeauna iscusită când este vorba de a-și afirma românitătea și dragostea de religie, a avut, în Dumineca de 20 Dec. a. tr., un foarte rar prilej de afirmare, ce se dă numai în serie de veacuri. E vorba de așezarea petrii fundamentale la „catedrala” în zidire, ce o va avea Banatul, drept cel mai

remarcabil și durabil monument al său, construit în vechiu stil moldovenesc.

Cu acest prilej, Timișoara a primit în cuprinsul său tot ce are neamul mai distins ca intelectualitate: fruntași clerici și demnitari de Stat, asociații culturale și naționale, sociale și profesionale, inclusiv Armata, care tot mai mult ține să se încadreze — și la Timișoara și mai ales la Timișoara — în marile afirmări culturale-naționale și bisericești.

Aceasta imponentă manifestare ortodoxă și românească s'a început la biserica din Timișoara-Iosefin, prin slujbă sobornicească, în frunte cu P. Sf. Sa Părintele episcop Dr. Andrei Maglieru. Dela această biserică, obștea creștinească a trecut, în procesiune până la locul de zidirea catedralei noi, care-și merită aceasta numire nu numai după proporțiile mari și distinse ale marelui construcții, ci și după caldul gând al fraților bănățeni, de a-și avea, în Timișoara, propria lor Episcopie.

Procesiunea ajunsă la locul de destinație, s-au îndeplinit cele poruncite de ritualul bisericesc, sfințirea apei și așezarea hrisovului de sfințirea temeliei și încadrarea lui în zidul ce se ridică, după care au urmat cuvântările ocazionale.

P. Sf. Sa Episcopul Andrei a deschis seria cuvântărilor, urmând apoi să grăiască d. Al. Lepadatu, ministru și președinte al Academiei române, secretarul de stat d. Tiberiu Moșolu, în numele guvernului, prefectul județului Timiș-Torontal d. Dumitru Nistor, primatul Timișorilor d. prof. Aug. Coman și d. Dr. Cornel Corneanu.¹⁾ Toți cuvântătorii au subliniat, concentric, marele rol național al Bisericii ortodoxe române, căreia i-se ridică aceasta catedrală și ca un așezământ de slugire națională.

În cele ce urmează redăm cuvântul rostit de P. Sf. Sa, cu prilejul punerii petrii fundamentale a Catedralei din Timișoara:

Mulțumită jertfelniciei conducătorilor acestui județ și municipiu și înaltei lor înțelegeri pentru rosturile spirituale, care singure pot înălța și feriți popoarele, lată răsărită din pământ temelia unuia din cele mai mărețe catedrale de pe întinsul țării, care se va înălța ca un semn de mulțumită către Dumnezeuul părinților noștri, care „biruință” a făcut cu „brațul Său” poporului nostru.

Ca o piatră unghulară la temelia țării, ca o pecete dumnezeiască pe acest hotar, ca un stâlp ceresc înflorit în pământul românesc, ca o cetate nebiruită a sufletului nostru creștinesc, ca un far luminător ce

arată calea vieții, ca un izvor de întărire și mângăiere sufletească în fața tuturor vremurilor și ca o coroană peste celelalte biserici monumentale ale acestui oraș, noua catedrală va străluci aici deasupra nestătornicilor omenești.

Mare în proporții, ca sufletul neamului dornic de înalte avânturi, podoabă între podoabe, acest lăcaș măreț al lui Iisus Hristos aci în inima Banatului vrea să spună tuturor, că dacă până acum sufletul bândă-țean la El a căutat să se înalțe pe aripile artei, pe El vrea să-L urmeze de acum în frumusețea vieții.

Cu gândul îndreptat spre Ieslea Mântuirii din Vifleem, de unde așteptăm larș pe Mesia, am depus azi cea dintâi rugăciune la temelia acestui lăcaș al rugăciunilor.

În fața viziunii mântuirii ce se apropie, grațul nostru se împletește azi în rugăciune:

„Știm, Doamne Iisuse Hristoase, că-ți construi casa, ce va supraviețui scurta și sbuciumata noastră viață de o clipă.

„Cheamă-ne, ca pe niște oi risplite, și vom depune fiecare un gând curat și o nădejde la temelia lăcașului Tău.

„Am înfipt aci crucea jertfel Tale. Ea va fi stâncă noastră de scăpare, neclintită și nebiruită.

„O parte din cer am dori să scoborim și să statornicim aci pe pământul nostru, ca ecoul imnului înțergesc să răsune neconținut de aci pentru urechile celor ce au uitat armonia cântecului ceresc ce vestește:

„Mărire întru cel de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace, între oameni bunăvoie”.

„Umbra patriei cerești să învălue, protectoare, patria noastră România, sfânta Ta Biserică întemeiată într'nsa, pe prea-luminatul nostru Rege Carol II și pe tot poporul său bine credincios”.

Iar voi, iubți credincioși, „Voi înși-vă clădiți-vă, ca petri vii, în casa duhovnicească... să aduceți jertfe duhovnicești plăcute lui Dumnezeu prin Iisus Hristos”. (I. Petru II. v. 5).

Iubirea, pacea și armonia să fie cimentul ce leagă deolaltă pietrele vii ale sufletelor voastre.

În felul acesta veți accelera, în mod plăcut lui Dumnezeu, zidirea acestor case a sufletelor voastre, adăpostul tuturor, pentru a vă folosi de izvorul cel neseecat al darurilor Sale și a putea umplea cu duh nou lăcașul cel nou dumnezeesc.

După amiază, corul „Doina Banatului” a aranjat un concert cu colinzi, la Cercul militaro-civil din Cetate. În cadrele acestui concert, P. Sf. Sa Părintele episcop a ținut o meditație de ocazie, de un mare efect moral asupra ascultătorilor, sub titlul „Viața Vecinică”.

Cu acest prilej s'au remarcat frumos și străduințele conducătorului numitului cor, care este C. Sa pâr. diacon Alexandru Bocșianu. ¹⁾

¹⁾ Inimioasa sa cuvântare, trimisă nouă, ni-a sosit când materialul pentru acest număr era cules și aranjat.

¹⁾ Când am primit corespondența în cauză dela informatorul nostru din Timișoara, articolul de sus era deja cules, făcându-i mici întregiri posibile din informațiile primite.

SPICUIRI DIN PASTORALELE P. S. CHIRIARHI DIN MITROPOLIA ARDEALULUI

— FRAGMENTE —

Din Pastorală I. P. Sf. Sale Părintelui Arhiepiscop și mitropolit NICOLAE:

„Pentru voi a sărăcit” — zice Apostolul. Căci, când „a sosit plinirea vremii”, Fiul lui Dumnezeu s'a pogorât din cerul bogăției Sale și „s'a deșertat pe sine, chip de rob luând, intru asemănarea oamenilor făcându-se... ca omul s'a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte, și încă moarte pe cruce” (Filipeni 2, 6-8). Dacă în învâlmășeala vieții am fi uitat vreodată, peștera din Vifleem, la care ne întorcem cu gândul în această zi de sărbătoare, ne aduce aminte că „Cel fără'le'nceput” care s'a născut acolo din Precurata Fecioara, bogat fiind, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire a sărăcit. În haina sărăciei a intrat în lume și în haina sărăciei a sfîșit pământul sub picioarele Sale pe drumurile mântuirii pe care a umblat până la moartea pe cruce și la mormântul străin în care a fost așezat trupul Său. În umbletele Sale a mărturisit odată despre sine: „Vulpile au vizuini și paserile cerului cuiburi, iar Fiul Omului n'are unde să și plece capul” (Mat. 8, 20). Cele intru ale Sale a venit, pentru noi oamenii a sărăcit, pentru noi și a vărsat sângele și și a dat viața Sa.

Pe toate paginile evangheliei acest lucru e scris: *Hristos Domnul pentru voi a sărăcit!* O, de ar fi scris tot așa în fiecare inimă creștinească! În rândul întâi aș dori să fie scris în inimile celor săraci, ale celor împovărați și năpăstuiți de lipsuri. Ei cei dintâi să știe că Acela, intru slava căruia se trag astăzi toate clopotele, se aprind toate făclile, se cântă în toate bisericile cântări de laudă — s'a născut, a crescut, a trăit și a murit ca un sărac. În inimile lor aș vrea să se aprindă în aceste zile de sărbătoare și să rămână aprins în toate zilele vieții lor, ca o lumină vie, gândul acesta: „Celce s'a născut în peștera din Vifleem este prietenul nostru, este fratele nostru. Pe cărarea noastră spinoasă a trecut în viața sa, soartea noastră a îndurat-o și lupta noastră a purtat-o!” Și numai acest gând, sunt sigur, le ar alunga ori le ar slăbi măcar amărăciunea, invidia, ura și desnădejdea, iar în locul acestora li s'ar sălășlui în inimi curaj nou, dorințe curate și puteri de viață proaspete și bune. Astfel ceice trăesc în sărăcie ar găsi chiar din situațiunea lor grea o înțelegere mai profundă pentru Hristos Domnul o alipire mai caldă față de El și în chipul acesta și-ar aduce viața lor săracă în legătură cu tot ce este mai înalt și mai sfânt pe acest pământ, toată munca și truda și suferința lor ar închină o cu drag țintelor cari, prin Hristos, înaltă și sfîntesc și cea mai smerită viață de om.

Dar aș dori foarte mult ca și în inimile celor bogați în averi trecătoare ale lumii, să fie adărit întipărit cuvântul: *Hristos pentru voi a sărăcit!* Să mulțumească lui Dumnezeu că li a hărăzit o soartă mai miostivă pe pământ, dar să nu uite nici o clipă, că Celce singur e în stare să le umple și viața lor cu bogăția cea netrecătoare și să li o lumineze cu lumina veșniciei, Acela a trăit în lumea celor săraci. Și de câteori vor întâlni în calea lor lipsa și suferința, de câte ori vor ceti de pe fețele semenilor lor desnădăjduita grijă a zilei de astăzi și de mâine, de câteori întrebările grele ale mizeriei omenești se vor ridica în fața lor, totdeauna să și iee ca îndreptar al gândurilor și hotărârilor

lor pilda Celui ce din bogăția și strălucirea Sa cerească s'a coborât în vârtejul vieții celei apăsate de povara sărăciei.

Bogăția în sine nu este păcat, pe cum nici sărăcia în sine nu este virtute. Dar Mântuitorul nostru a arătat primejdiile și ispitele bogăției, când a rostit vorba, că mai lesne va trece cămila prin urechile acului decât bogatul în împărăția lui Dumnezeu. Cu toate acestea Mântuitorul n'a cerut celor cu averi să se lăpede de ele, dacă voesc să i urmeze Lui. A cerut însă bogaților să facă o astfel de întrebuintare de averea lor, pe care o chivernisesc ca ispravnici ai lui Dumnezeu, ca ea să nu fie o piedecă, ci mai vârtos să fie un mijloc de răspândire a împărăției lui Dumnezeu; să nu fie o unealtă în mâna bogaților pentru a apăsa, a năpăstui cu nedreptăți și a robi sub jug greu pe semenii lor, ci să fie o pârghie pentru a le ușura celor săraci sarcinile vieții și o binecuvântare pe care să o primească cu mulțumită.

Bogații sunt datori să și amintească răspunderea ce o aruncă asupra lor cuvântul: *Celui ce i s'a dat mult se va cere de la dânsul.* Iar măsura după care se va judeca buna chivernisire a bunurilor și averilor pământești, a așezat o Mântuitorul prin cuvintele: *Intrucât ați făcut ori n'ați făcut unuia dintr'acești frați mai mici ai mei, mie ați făcut ori nici mie n'ați făcut.* Bogații să fie mulțumiți, nu fiindcă posed averi și putere, ci fiindcă au la îndemână mijloace și ocaziuni pentru a sluji lui Dumnezeu și fraților lor mai mici și săraci.

Unde acest duh al Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos se sălășluște în sufletele oamenilor, acolo deosebirile aspre dintre bogați și săraci ce îndulcesc, gândurile și simțemintele lor se împletesc și unii lângă alții, ocrotiți de aceeași iubire a Părintelui ceresc, ca frați și surori aleargă spre aceeași țintă înaltă a împărăției lui Dumnezeu, la care i cheamă deopotrivă Celce, bogat fiind, pentru toți a sărăcit, *ca cu sărăcia Lui pe toți să i îmbogățească.* Fără Hristos — toți oamenii sunt săraci. Vine ceasul când și celorce s'au crezut a fi bogați în lumea aceasta, poate să le lipsească picătura de apă cu care să și răcorească limba lor. Singur Hristos poate pe toți să i îmbogățească, cu darul Său. Iar această îmbogățire este așa cum ni o vestește Sf. Evanghelist Ioan, în legătură cu venirea Domnului în lume: *„Căți l au primit pe dânsul le a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celorce cred intru numele Lui”.* (Ioan 1, 12) A te face fiu alui Dumnezeu, aceasta înseamnă o stăpânire și o bogăție care se ridică mai presus de orice stăpânire și bogăție din lumea aceasta. Pentru că: *„de suntem fii, suntem dar și moștenitori, moștenitori adevăți ai lui Dumnezeu, și împreună moștenitori ai lui Hristos”.* (Romani 8, 17). Fiul, în rânduiala lucrurilor pământești, moștenește averea părintelui său. Această rânduială a hotărit-o Dumnezeu și pentru moștenirea bunurilor celor cerești. Fiul lui Dumnezeu, care bogat fiind, prin venirea Sa în lume a sărăcit, ca cu sărăcia Lui noi toți să ne îmbogățim, ne face și pe noi părtași ai moștenirii Lui. Aceasta este darul Domnului nostru Isus Hristos, de care vorbește sfântul Apostol Pavel. Și cât de mare este acest dar! Căci ce poate fi mai mare dar ca acesta, ca să fi tu omule moștenitor alui Dumnezeu? Celuice intru Hristos s'a îmbogățit,

aceluia i s'au deschis porțile cerului. Mai mult decât atâta nu putem dori și nici primi. Căci deodată cu acest dar ni se dă totul. Și de acest dar au nevoie săracii și bogații — deopotrivă.

Acest dar unic și mai prețios decât lumea întreagă ni l'imbie din nou Domnul nostru Isus Hristos, din mijlocul praznicului de astăzi al Nașterii Sale. Să vă deschideți, iubiiții mei, sufletele Voastre și să-l primiți din mâna Celui ce vi-l întinde astăzi cu nemărginita Sa iubire de oameni.

Din Pastorala P. Sf. Sale Părintelui Episcop VASILE, al Caransebeșului.

După cum ați auzit din cuvintele ce V'am pus înainte noi despre Dumnezeu-Fiul măturisim — între altele — că El „*pentru noi și pentru a noastră mântuire S'a pogorit din cer și S'a intrupat.*” Adecă a luat asupra Sa ca Fiul al lui Dumnezeu, fără corp, și nemărginit, firea noastră omenească cea mărginită, trupul acesta al nostru, supus atâtor nevoițe și patimi și, mai ales, supus stricăciunii, morții

Nu Vi se pare minunat și plin de taină, iubiiților, ca Fiul lui Dumnezeu, pentru noi, nevrednicii, să iee asupra Sa chipul acesta de lut al corpului nostru? Și nu Vi se suie în suflet întrebări ca acestea: Dar ce era nevoie de această pogorire din cer a lui Dumnezeu-Fiul? De ce trebuia El să se micșoreze pe Sine până la chipul nostru de rob? Nu se putea — pentru El, Care este de o ființă cu Dumnezeu-Tatăl și deci, atotputernic, ca și Tatăl — ca mântuirea noastră să o săvârșească pe altă cale, fără această micșorare de Sine?

E firesc, iubiiților, să aveți astfel de nedumeriri. Căci tocmai răspunsurile la asemenea întrebări sunt chemate să ne deslege taina intrupării lui Dumnezeu-Fiul. A, intrupării Lui minunate și mai presus de fire: dela Duhul sfânt și din Maria Fecioara. A acestei minunate întâmplări, care ne prilejuește nouă creștinilor, an de an, aceste luminate zile de praznic ale Nașterii Domnului.

Și iată, iubiiților, cari sunt răspunsurile ce Biserica noastră dreptmăritoare și dumnezească ei învățatură la dă sufletelor noastre, răscolite acum de sărbători de asemenea întrebări.

În noi oamenii, în starea noastră de osândă, ce ni-am atras prin nașterea noastră dela Adam cel întâiu zidit, trebuie să căutăm răspuns la întrebările acestea. Pentru a ne ridica pe noi din această stare de vinovăție și osândă, moștenită dela strămoșul Adam a trebuit să ia Fiul lui Dumnezeu, prin umila naștere într'o iesle de dobitoace, legăturile de lut ale firii noastre celei neputincioase. Pentruca astfel micșorându-Se pe Sine să ne scape din vina îngâmării și neascultării strămoșului. Vină, pentru care fără venirea, prin intrupare, a Fiului eram pentru totdeauna osândiți pierzării.

Însuși Mântuitorul, Cel născut în iesle, a rostit cuvintele pe cari se întemeiază acest răspuns, dat sufletelor noastre de învățatura slintei Biserici, zicând: „Că a venit Fiul Omului să caute și să mântuiască pe cel pierdut¹⁾” Și inspirat de Duhul Cel trimis de același Mântuitor, așa mărturisește și dumnezeescul apostol Pavel: „Hristos Isus a venit în lume să mântuească pe cei păcătoși²⁾”.

Iar „părintele ortodoxiei”, adânc cunoscătorul sfîn-

telor Scripturi și priceputul tâlcuitor al lor, neintrecutul în a alege aurul adevăratei învățături de zgura rătăcirii, sfântul Atanasie cel Mare întărește și el acest adevăr, învățându-ne că: „Intruparea Cuvântului nu sar fi înfăptuit, dacă starea de desnădejde a omenirii nu o prilejuia³⁾” Și în același fel glăsuște și sfântul Ioan Gură de Aur, când zice: Numai din compătimire a luat Isus asupra Sa corpul nostru, spre a ne milui pe noi; altă pricină a intrupării nu poate fi⁴⁾.

Deci pentru a ne scăpa de osândă, pentru a ne mântui de păcate, pentru a ne împăca ca Dumnezeu, Tatăl și Ziditorul nostru și a ne redobândi iarăși harul și ajutorul Lui întru împlinirea rostului și chemării noastre, rânduite de Același, a trebuit Fiul, Cel vecinic să se facă în timp Fiul Fecioarei, să facă din peștera — cer, din brațul Precurarei. — scaun de Heruvimi și din iesle — salășluire Lui-și.

O pildă Vă va lămuri și mai mult această taină a economiei cerești pentru mântuirea noastră:

Un pustnic evlavios și cucernic, dornic de a vedea locurile sfinte, s'a imbarcat odată pe o corabie, pe care, în afară de corăbierii cari o purtau, nu erau decât câteva zeci de osândiți la moarte, cari trebuiau duși pe o insulă îndepărtată și acolo dați morții. Afând că au pe corabie cu ei un bărbat atât de evlavios, un preotcucernic, osândiții s'au arătat dornici de a i se spovedi. Și pustnicul li-a ascultat spovedania.

Între ei era însă, unul nevinovat, sau cel puțin nu vinovat de moarte. Și pustnicului i se făcu milă de el și se hotări să-l scape de osândă. În ascuns el îmbracă hainele osânditului, desfăcu lanțurile dela mâinile și picioarele aceluia și le inchee în jurul mâinilor și picioarelor sale. Și astfel osânditul ajunsese liber și scăpă de osândă morții.

Cam la fel cu acel pustnic a făcut și Isus Mântuitorul cu noi oamenii. Pentru a ne scăpa pe noi de osândă morții, la care am fost osândiți pentru vina ce am moștenit prin naștere dela Strămoșul „cel căzut cu tot neamul”, El ia asupra Sa îmbrăcămintea de lut a trupului nostru de osândă și legăturile păcatelor noastre, ca astfel noi să devenim liberi și împăcați cu Dumnezeu. Din înălțimea Cerului, unde petrece nevăzut cu Tatăl și cu Duhul, a privit la noi cei de pe pământ. Și cunoscându-ne pe toți că suntem osândiți la neajunsuri și suferințe, osândiți ca în sudoarea feței să ne câștigăm pâinea și mai pe urmă osândiți morții. S'a pogorit ca să ne înalțe iarăși acolo de unde ne-a alungat vina lui Adam. Cel nevăzut — Se face astfel văzut, intrupându-Se, Cel neincăput de ceruri — Se salășluiește în iesle, Cel ce se îmbracă cu lumina ca cu un veșmânt — se înfășoară în scutece și Cel ce șade pe scaun de Heruvimi — stă culcat în peștera dobitoacelor. Toate acestea le face ca să ne scape dela moartea vecinică, la care am fost osândiți prin Adam, strămoșul.

Iată, iubiiților, atâtea răspunsuri atât de pline de înțeles, la toate întrebările ce se pot trezi în sufletul oricărui creștin cucernic și dornic să pătrună în taina intrupării cei mai presus de fire a lui Isus Mântuitorul. Aceste învățături sunt, în același timp și temeiurile credinței noastre în Dumnezeu-Fiul, intrupat în Pruncul din ieslea Vifleemului. Și tot ele sunt luminițele ce ne luminează calea gândului și a inimii întru înțelegerea și prăznuirea cu creștinească cucernicie și inviorătoare

1.) Luca XIX, 10.

2.) I. Tim. I, 15.

3.) Ctra Arian II. 56.

4.) Om. la Evrei V. 1.

reculegere a dumnezeescului praznic al Nașterii Domnului.

Pe cărarea luminată de aceste învățături putem ajunge și la înțelegerea și cunoașterea — fie chiar și numai „ca prin oglindă, în găcitură” — a minunii nașterii lui Iisus, „dela Duhul sfânt și din Maria, Fecioara”, Care L naște pe dumnezeescul Ei Fiu „fără stricăciune”. Sau dacă toate aceste învățături nu V'ar lămuri indeajuns asupra acestei „taine străine și prea mărite”, priviți iubiților, lumina soarelui, căci ea ne desleagă luminos și această taină. Vedeți cum trece raza soarelui prin fereastră — și vine la noi — fără să strice sticla ferestrei. Tot așa Lumina Vieții a trecut prin Preacurata Fecioară, fără să l strice fecioria.

Să nă uităm însă, iubiților, un lucru. Anume că dacă am ajuns să cunoaștem temeiurile credinței noastre în Dumnezeu-Fiul, dacă prin cunoașterea acestor temeiuri am ajuns să pătrundem cât de cât în taina intrupării Fiului și prin această înțelegere să prăznuim duhovnicește marele praznic al Nașterii Lui cei mai presus de fire, pentru mântuirea noastră — nu se cade și nici nu se poate ca această prăznuire să nu ne îmbogățească sufletele cu merinde duhovnicească și pentru timpul vieții noastre de după praznic. Nu se poate ca petrecând noi cu duhul, acum de sărbători, în vraja cerească a peșterii din Vifleem, această vrajă să nu trezească în noi îndemnuri și să nu pârghiască în sufletele noastre hotărâri, cari să îndrepte viața noastră de aci încolo și mai mult inspre calea Domnului. Altfel mântuirea și împăcarea cu Dumnezeu, prilejuită nouă prin intruparea lui Dumnezeu Cuvântul, devine fără folos pentru noi.

D n Pastorală Prea Sf. Sale Părintelui Episcop NICOLAE al Orăzli :

Mă bucur, că această primă întâlnire duhovnicească a mea cu voi se întâmplă astăzi la praznicul cel mare și aducător de multă mângâiere al Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Praznicul nașterii Domnului este praznicul pogorării lui Dumnezeu la noi oamenii, praznicul milostivirii și al iubirii Lui mântuitoare față de noi, praznicul păcii dintre ceriu și pământ, praznicul deșertării de bună voie a lui Dumnezeu de mărirea Sa cerească, praznicul multor taine nedeslegate de neputincioasa minte omenească.

Astăzi cel fără de nceput incede a fi;

Astăzi Cel nevăzut se vede;

Astăzi Cel ce locuște în lumină neapropiată între noi se sălășluște;

Astăzi Cel nepipăit se pipăie;

Astăzi Cel necuprins de ceriuri în peșteră se cuprinde;

Astăzi Cel ce umple lumea toată în iesle incăpe;

Astăzi Cel nemărginit în scutece stă înfășat;

Astăzi Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se arată;

Astăzi Cel născut din Tatăl fără mamă se naște din mamă fără tată;

Astăzi Cel fără de păcat ia asupra sa păcatele lumii;

Astăzi Cel nepătimitor începe a pătimi;

Astăzi Judecătorul Cel drept Mântuitor milostiv al nostru se face;

Astăzi Adam cel ceresc deschide raiul închiat de Adam cel pământesc;

Astăzi Cel ce este chipul și icoana lui Dumnezeu chipul robului il ia;

Astăzi Cel înconjurat ca un Dumnezeu de mărire cerească cu sărăcia pământească se îmbracă;

Astăzi Păstorul cel bun al neamului omenesc, slăvit de păstori la noi se pogoară;

Astăzi ceriul până la pământ se pleacă, pentruca pământul până la ceriul să se înalțe.

Solia pe care ne-a trimis-o Dumnezeu-Tatăl, la venirea între noi a iubitului Său Fiu, este cuprinsă în cuvintele ce le au cântat în noaptea cea sfântă cetele nenumărate ale ingerilor: „Mărire intru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună învoire”. Din aceste cuvinte se desprinde cu ușurință scopul pentru a cui împlinire a venit la noi Fiul lui Dumnezeu. A venit să aducă pacea în lume, buna învoire între oameni. Lumii de atunci — de altfel ca și celei de astăzi — îi lipsea mai presus de toate pacea. Sufletul omenesc a bătătorit mii de ani toate cărările deschise de înțelepciunea lui mărginită, fără să-și poată găsi undeva și în ceva liniștea adevărată, mângâierea dorită, pacea statornică. Nu a găsit aceste bucurii după care tânjea atât de mult, fiindcă le-a căutat totdeauna în afară de Dumnezeu și de darurile Lui sfinte și fără de ajutorul Lui. La plinirea vremii a venit la noi Fiul lui Dumnezeu ca să ne aducă pacea — pacea cu Dumnezeu, pacea cu deapropiele și pacea cu noi înșine.

După sfatul cel vecinic și nepătruns al lui Dumnezeu pacea cu El avea să ne vină prin jertfa de pe cruce a Celui născut astăzi în peșteră și cu prețul sângelui Său, după cuvintele dumnezeescului apostol Pavel, care zice: „Fiind noi vrășmași, ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea Fiului Lui” (Rom. 5, 10); „Printr'insul a binevoit Dumnezeu să le impace toate cu Sine, făcând pace prin sângele Crucii Lui” (Colos. 1, 19-20); „Drept aceea... pace avem către Dumnezeu prin Domnul nostru Iisus Hristos” (Rom. 5, 1); „El este pacea noastră, care a făcut amândouă una” (Efes. 2, 14); „Ștergând... zăpăsul ce era asupra noastră” (Colos. 2, 14).

Prin legea nouă și dumnezească, largă și atotcuprinzătoare a iubirii — propoveduită lumii prin pilde și fapte — și întărită cu lucrarea mai presus de fire a harului, Domnul care astăzi vine la noi dă oamenilor din toate vremurile, din toate semințiile și de toate stările porunca și puterea de a face să se salășluiască pe pământ pentru totdeauna pacea frățească, pacea caldă, pacea sfântă dintre oameni, căci toți suntem fii aceluiași Părinte ceresc. Această pace cu aproapele să o primiți astăzi și să o păziți între voi iubiții mei, ca pe unul din cele mai scumpe daruri ale praznicului Nașterii Domnului. Prin ea să înlăturați toată ura și vrajba, toată cearta și pizma, toată clevetirea și vorba ucigătoare și mai presus de toate orice faptă păgubitoare pentru aproapele vostru. Priviți în jurul vostru și vedeți și înțelegeți și învățați dela cei din Rusia și Spania ce însemnează a nu avea iubirea față de aproapele și pacea cu el. Nici fiarele sălbatice nu se sfășie între ele așa cum se ucide acolo frate pe frate. Dărâmați toți păreții despărțitori dintre voi: fiți una în cugetul și simțirea voastră creștinească și românească; creșteți și vă întăriți zi de zi prin bună înțelegere în toate lucrurile bineplăcute lui Dumnezeu și oamenilor. Mai ales voi cari sunteți aici la granița țării trebuie să fiți toți una, între orice împrejurări, căci atunci nici o putere din lumea aceasta nu vă va putea birui.

Pacea cu noi înșine se dobândește prin stăpânirea deplină a sufletului asupra trupului, prin biruința

de fiecare clipă a duhului asupra cărnii și a pornirilor ei, dar mai ales prin sălășluirea cu prisosință în noi, ca într'un vas curat, a tuturor darurilor lui Dumnezeu. Dulceața păcii cu voi înși-vă o veți putea gusta, dacă vă veți sili să faceți, cu ajutorul harului dumnezeesc, din trupul și din sufletul vostru **o biserică vie** a lui Dumnezeu, dacă toate cele ce veți gândi, veți vorbi și veți făptui vor ieși nu din adâncurile ființei voastre omenești, ci din Duhul lui Hristos, care trebuie să locuiască în voi.

Această întreită pace să căutați să v-o agonisiți cu ajutorul lui Dumnezeu acum la sărbătoarea Nașterii Domnului. După ea să alergați duhovnicește și nici o osteneală să nu vi se pară prea mare pentru câștigarea ei. Unde este această pace acolo este și împărăția lui Dumnezeu.

Din Pastorală P. Sf. Sale Părintelul episcop NICOLAE al Clujului:

Cu dreptate spune Scriptura Sfântă, că „în multe feluri și în multe chipuri grăind de demult Dumnezeu prin proroci părinților noștri... mai pe urmă a grăit prin Fiul Său...” (Evrei 1, 1-2). Prin El ne-a arătat nemărginita Sa iubire; prin El ne-a luat sarcina păcatului; și prin El ne-a făcut iarăși părtași împărăției Sale. Cu adevărat „așa a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul Său unul născut l-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață vecinică”. (Ioan 3, 16).

Deci însuși Dumnezeu s'a pogorât din cerul strălucirii Sale pe pământ, ca să izbăvească lumea din păcat și să dăruiască viață celor din „laturea și umbra morții”.

Ca să prețuim și să preamărim după cuviință izbăvitoare fapta a Domnului nostru Isus Hristos, să ne gândim, iubii mei, la ceea ce se întâmplă îndeobște printre noi oamenii. Așa de greu și așa de rar ne coborâm de pe șcaunul mândriei noastre, pentru a îmbia ajutor vr'unui frate al nostru mai mic! Ori chiar când o facem ne învăluim fapta în haina deșartă și urâtă a trufiei. Mântuitorul nostru Isus Hristos „s'a smerit pe sine ascultător făcându se până la moarte, și încă moartea pe cruce!”. (Fil. 2, 8.) Sarcina pe care i-a dat-o Tatăl, a purtat-o cu ascultare desăvârșită, dela naștere până la moarte.

S'a smerit născându se în iesle de dobitoace, în tovărășia mioarelor și a ciobanilor.

S'a smerit crescând în micul Nazaret, din care lumea se învățase a crede că nu poate ieși nimic bun.

S'a smerit umblând printre oameni și neavând, adeseori, unde să-și plece capul.

S'a smerit stând la masă cu vameșii și păcătoșii.

S'a smerit răbdând ocară jidovilor, toată batjocura lor și răstignirea pe cruce.

Așa s'a smerit Isus, ca să șteargă păcatul intrat în lume prin trufie. Așa a ascultat Isus, ca să izbăvească lumea din osânda neascultării lui Adam.

„Pentru aceasta și Dumnezeu pe dânsul l-a prea înălțat și i-a dăruit lui nume care este mai presus de tot numele, ca întru numele lui Isus tot genunchiul să

se plece al celor cerești și al celor pământești și al celor de desupt; și toată limba să mărturisească, că Domn este Isus Hristos întru slava lui Dumnezeu. Tatăl” (Fil. 2, 9-11).

Prin jertfa Sa ne-a izbăvit și ne-a adunat în obște nouă, ca să alcătuim sub pavăza Sa nebiruită și sub neadormita Sa povățuire „una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”. Ne-a strâns într'o singură familie — a lui Dumnezeu — ne-a înfrățit între-olaltă prin iubire, ca inima noastră să fie una și sufletul nostru să fie unul (Fapte 4, 32)

El ne-a făcut supușii slobozi ai aceluiaș Domn, mărturisitorii îndrăzneți ai aceluiaș crez, întru care ne-am botezat cu toții. „Avem un Domn, o credință, un botez” (Efes. 4, 5), Domnul este Iisus Hristos, izbăvitorul sufletelor noastre, crezul este acela pe care ni l propovăduiește sfânta noastră Biserică ortodoxă, iar botezul este ușa prin care intrăm în staulul Ei ocrotitor. Din baia sfințitoare a acestui botez a ieșit neamul nostru la lumina istoriei, acest crez a povățuit pe înaintașii noștri cucernici pe drumul marelor biruințe și acest Domn le-a întărit sufletul și brațul pentru a răzbi prin cumplitele vifonițe ale veacurilor la izbândă unității noastre naționale.

Un Domn, o credință, un botez — aceasta este, iubii mei fii sufletești, cereasca Treime de semne sfinte întru care ne vom izbăvi și noi sufletele în vremea aceasta și în cea care va să vină!

Dar, o minunată treime de semne avem și pe pământ. Căci bunul Dumnezeu ne-a ajutat să avem cu toții acelaș Domn, care cu părintească dragoste și înțelepciune ne poartă de grijă și ne cărmuește; suntem ostașii credincioși ai aceluiaș crez, al mării noastre naționale, care ne îndeamnă „toți într'un gând să mărturisim” în toate clipele vieții noastre; iar sub pavăza acestui crez biruitor nu putem intra decât prin botezul aceleiaș jertfe pe care fiecare din noi suntem dator să o aducem pentru pământul sfânt al patriei noastre întregite.

Cu ochii sufletești ațintiți spre pomenitele trei semne cerești ne vom păstra și întări pe veci frăția noastră creștinească, iar cu ochii noștri trupești îndreptați spre cele trei semne pământești ne vom păstra și întări frăția noastră românească.

Cu sufletele luminate de bucuria praznicului preaslăvit prin strămoșeștile noastre datini, mărturisim, că nimic nu ne va despărți de Hristos și de Rege, de Biserică noastră dreptmăritoare și de Neamul românesc — și nimic nu ne va putea ispiti să pângărim botezul întru care ne-am curățit sufletele și jertfa adusă de înaintașii noștri pentru dreptatea noastră națională.

Duhul izbăvitor al acestei mărturisiri să vă umbrească viața, iubii mei fii sufletești, în toată bună vremea.

Câteva icoane de ale zugravilor bănățeni: Nedelcu Popovici și Sava Petrovici

De Ștefan Meteuș

Studiind acum în urmă materialul istoric, așa de întins și variat, pentru *trecutul mândștirilor românești* din teritoriul fostei stăpâniri ungurești (volumul a apărut în Sibiu în cursul anului 1936) și pentru volumul al II-lea din „*Istoria bisericii românești din Transilvania și Ungaria*” (dela 1700 până la 1848), am observat că trebuie scris un nou capitol important, pe baza multor informații tipărite, dar și mai multe inedite, despre relațiile noastre cu biserica sârbească. O cercetare a acestor relații de peste un veac ne-ar descoperi numeroase lucruri noi și ar întregi și lumina mai deplin cele cunoscute.

Bun și folositor început a făcut d. prof. S. Dragomir, care a publicat mai multe documente din arhivele sârbești și e de dorit să-și continue cercetările sale așa de necesare pentru istoria bisericească. Asemenea merită toată recunoștința harnicului și priceputului director al muzeului din Timișoara d. Miloja, care prin munca sa a pus în nouă lumină arta bisericească din Banat, la care au colaborat și meșteri români și sârbi, influențându-se reciproc.

Sârbi, din orgolul național, consideră de ai neamului lor pe toți zugravii, cari au terminarea numelui cu *vici*. Astfel atâția dintre ai noștri au fost cuprinși între meșterii sârbi, până și de învățatul francez Gabriel Millet în cartea sa prețioasă „*Arta sârbească*”.

În studiile mele: *Din istoria artelor religioase române*, I. Cluj, 1929, p. 70, 130-131 și în *Note despre zugravii bisericilor române*, Sibiu, 1932, p. 14-15, am arătat opera de zugrav săvârșită de Nedelcu Popovici la biserica română ortodoxă din Lipova pe la 1750 și la cea a Sf. Apostoli din Târgu-Jiu la 1755, apoi cele 4 icoane din biserica din Buteni. Am reluat și osteneala zugravului Sava Petrovici din Timișoara la biserica domnească din Târgu-Jiu la 1843.

Iată acum încă alte 17 icoane dela zugravul Nedelcu, cari se află în biserica sârbească din Ciacova: Bunavestire, Ioan Botezătorul, Născătoarea de Dumnezeu, Schimbarea la față a Domnului, Botezul Domnului, Întâmpinarea Domnului, 40 de mucenici, Arhanghelul Mihail, Cozma și Damian, etc. Icoanele sunt din anul: 1 din 1773, 9 din 1776,

2 din 1777, 4 din 1778, și 1 din 1779 [cf. Sf. Costici, *Biserica și școala sârbească din România* (în sârbește), Timișoara, 1931, p. 73]

Dela meșterul Sava Petrovici ni s'a mai păstrat o icoana din Martie 1857 în biserica sârbească din orașul Timișoara (Hid. p. 71)¹⁾.

Cercetările ulterioare vor descoperi și alte opere de ale acestor doi zugravi, dar și de ale altora, căci sunt încă mulți meșteri și în deosebi opere necunoscute.

Despre ce să predicăm

Pentru a veni în ajutorul fraților preoți, deschidem o rubrică permanentă în care vom schița textul și ideile principale, necesare la compunerea predicilor duminicale. Vom indica din caz în caz apostolul sau evanghelia zilei pentru scoaterea textului. De sigur, confrății vor citi paralel și celelalte locuri indicate din Sf. Scriptură. Scopul urmărit este acela, de a face cu puțință unui orator cu fantezie vie și facultate ușoară de inspirație, de a și găsi cu repeziciune materialul cel mai potrivit pentru predică.

*

(*) *Duminecă, 3 Ianuarie*, vom vorbi despre persoana și rolul lui Ioan Botezătorul, pe baza locurilor: Mat. cap. 3. și Marcu c. 1. v. 18.

Malahia în c. 3. a prezis că la sosirea lui Messia un înaintea-găitor „va găti calea înaintea feții” sale, precum se întâmplă la sosirea regilor.

Ioan Botezătorul a fost cel din urmă profet, cu care se încheie epoca V. T. — „Nu s'a sculat dintre cănăscuți de femei unui mai mare decât I. B.” (Mat. 11 v. 11). Întrece prin rolul lui pe Iie și Eiseiu, deși n'a făcut nici o minune.

Însușirile lui I. B.: ascet neșovăitor, dojenitor (Mat. 3, 11, 14).

Botezul lui Ioan nu este identic cu botezul creștin. Acela nu era taină, fiindcă Iisus Hristos nu a înstituit taina botezului decât după învierea sa (Mat. 28, 19). Nu se întâmplase nici revărsarea Sf. Duh, decât după înălțarea la cer. Botezul lui Ioan era numai simbolic. „Eu botez cu apă” (nu curăță pacatele). Toți cari voiau să primească pe Mesia se botezau de către Ioan, confirmând prin aceeași necesitatea „pocăinței”, adică: conștiința slăbiciunii proprii și dorința unui mântuitor. „Pocăința” trebuie să se petreacă atât în minte cât și în inimă, prin schimbarea concepției și a modului de viață.

Mântuitorul s'a botezat de către I. B. nu fiindcă și El avea nevoie de pocăință, El fiind fără păcat, ci pentruca om fiind să împlinească legea. (Mt. 3, 15).

Botezul Mântuitorului la vârsta de 30 ani era un

¹⁾ Mărstrea din Bezdin a fost zugravită la 1753 de meșterul talentat din Arad Ștefan Tenechi, care a împodobit și catedrala română unită din Blaj, cf. Sf. Costici, *Șematismul eparhiei Timișoara pe anul 1924*, Timișoara, 1925, p. 10.

act public care arată, că atunci începe activitatea lui publică. Învățătorii de lege în V. T. nu puteau profesa înainte de vârsta maturității, de 30 ani.

Cuvintele „întru care bine am voit” (Mat. 3₁₇) înseamnă, că prin ceace va face Fiul (jertfa lui) Tatăl se va împăca cu omenirea.

Rolul lui I. B. a fost numai acela de a recunoaște pe Messia și a-l arăta ca atare lumii. (Ioan 1₃₁). El a fost lumânarea ce se stingea la ivirea soarelui. (Ioan 3₃₀).

Rolul și predica lui I. B. sunt actuale după Nașterea Domnului la fiecare început de an. Numai pocăința și înnoirea („anul nou”) fac pe om vrednic de a primi mântuirea.

Duminică, 10. Ianuarie, combinând din Evanghelie versetul: „Pocăiți vă caci s'a apropiat împărăția cerurilor” (Mat. 4₁₇) cu cel din Apostol: „El a dat pe unii apostoli, pe alții proroci, pe alții binevestitori, pe alții păstori... spre zidirea trupului lui Hristos...” (Efes. 4₁₁₋₁₃) vom vorbi despre Biserică.

Mântuitorul a venit să întemeieze „împărăția cerurilor”, o împărăție a sufletelor celor cari cred în El și recunosc numai pe Dumnezeu ca împărat și voiața Lui ca lege.

Prin păcat Dumnezeu a fost detronat, Fiul vine să restabilească stăpânirea Lui.

Se numește „împărăția cerurilor” fiindcă Fiul, coborât din ceruri, ni-a făcut-o cunoscută și ea ne conduce la cer pe ceice suntem „casnici ai lui Dumnezeu”. (Efes. 3. 19.)

Împărăția lui Dumnezeu este cuprinsă în Biserică. În ea pot intra și cei păcătoși. (Mt. 9₁₂). Medicamentele ei sunt: sfintele taine, prin care se împărtășește harul, puterea cea nevăzută ce vindecă și renaște.

Sujitorii, instituți de Mântuitorul, sunt clericii. Supunerea e de bunăvoie, pedepsele de natură sufletească.

Biserica lui Hristos, fiind una, care sfințește pe om făcându-l iarăși după „chipul și asemănarea lui Dumnezeu” este universală, stând deasupra timpului și spațiului, cu menirea de a cuprinde în sânul ei pe toți oamenii, și a fost răspândită în lume de către sf. apostoli.

Prin 7 Pilde (Mt. 13) se arată natura și felul de răspândire a împărăției lui Dumnezeu.

Piatra de temelie a Bisericii este persoana și jertfa Mântuitorului. (I. Cor. 3₁₁).

Biserica va exista până la sfârșitul lumii. (Efes. 4₁₃).

Condiția de intrare în Biserică este botezul. (Ioan 3₃).

Iudeii aveau o concepție greșită despre Messia și împărăția întemeiată de El.

Messia cel așteptat de dânșii trebuia să fie un beliduce, care scoțând sabia să scuture jugul, în care gemea poporul eles și să curățe orașul profanat (Ierusalim) de păgânii.

Împărăția lui, ce trebuia să cuprindă toate popoarele, avea să se răspândească prin aceea că toți păgânii făcându-se prozeliti al legii lui Moise, vor recunoaște templul din Ierusalim ca centru al cultului.

„Mântuirea” e o lucrare sufletească la care conlucrează Dumnezeu, prin harul său și omul prin credință și fapte bune.

Nu există mântuire afară de Biserică, precum n'a fost scăpare de potop afară de corabia lui Noe.

Predică la Botezul Domnului

de Pr. Petru Bogdan

„Astăzi firea apelor se sfințește și se desparte Iordanul și își întoarce curgera apelor sale, văzând pe Stăpânul botezându-se”.

A II-a Sărbătoare dela Sfințirea cea mare a apei.

Iubiților creștini,

Cât de frumos se întonează aceste cuvinte în cântare de preamărire, și cât de adânc este înțelesul lor! Tainica lor melodie străbate și cele mai împietrite inimi și le încăzește ca în pragul adevăratului început de mântuire. Iată înțelesul lor minunat, care vă înviorază pe voi suflete dornice de adevăr: Stăpânul se botează astăzi și sfințește apele pentru toate timpurile. Domnul nostru Iisus Hristos atinge Iordanul, deschizând ușa către botezul Legii Noi, spre sfințirea oamenilor. Așadar astăzi prăznuim amintirea acelei minunate arătări dumnezeiești și mântuitoarea sfințire a apelor.

În această zi cu aproape două mii de ani înainte se afla Ioan botezând în preajma Iordanului, muștrând, indemnând lumea la pocăință și vestind pe acela care va boteza cu Duh Sfânt și cu foc, pe Domnul său căruia nu se socotea vrednic a-i deslega cureaua încălțămintelor. Lumea fremăta sub bițul de foc al cuvintelor botezătorului și primea botezul pocăinței — când, iată, din multime, un chip strălucitor se desprinde, pășind, smerit cu inima și blând, să se boteze dela Ioan. Proorocul și Botezătorul nu îndrăznește să se atingă de Dânsul, căci îi știa, că n'a-e trebuință de botez. Dar Iisus îi poruncește să-l boteze, pentru că să se plinească toată dreptatea.

Cum a pășit Iisus Hristos în repejunile Iordanului, și de ce s'a atins de apa aceluia râu — sunt două întrebări, cari trebuiesc lămurite.

I.

Iubiți creștini,

Domnul Hristos s'a apropiat de Iordan în chip de om smerit, dar strălucitor de frumusețe și putere dumnezeiască.

„Iată Dumnezeu va veni cu răsplătire să vă mântuiască”, zicea proorocind Isaia (Cap 35 v 4). Și într'adevăr, nu un simplu om s'a botezat atunci lângă haina aspră a lui Ioan, ci însuși Fiul Unul născut din veți dela Tatăl și întrupat din Fecioară. Aceasta s'a adevărit când — botezându-se Iisus în apă — cerurile s'au deschis, și în lumină mare, Duhul Sfânt s'a coborât în chip de porumb, iar Glas din cer a tunat peste ape multe, mărturisind dumnezeirea lui Iisus. Ce taină mare se desleagă, iubiților, prin această arătare minunată! Sf. Treime s'a arătat în deplina Et măreție și în trel ipostasuri deosebite: Tatăl grăind; Fiul botezându-se, și Duhul Sfânt coborând asupra Lui.

„Căci trel sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Duhul Sfânt; și aceștia trel una sunt”, zice Sf. apostol și evanghelist Ioan (Ep. I. 5. 7.) Și aceasta este stânca pe care stă credința noastră neclintită, aceasta e temeliea vieții noastre: Dumnezeu în trel fețe, dar într'o singură ființă și strălucire.

Cum viază veșnic în trel fețe Dumnezeu unul și

nedespărjit și cum se unesc într'o Dumnezeu cele trei fețe ce s'au arătat la Botezul Domnului, este o taină pentru slaba minte omenească. O lămurire a acestei mari taine a încercat să dea Sf. Spiridon episcopul Trimitundei. Era la primul sinod ecumenic dela Niceia un filosof elinesc, care ținea cu învățăturile răstăcite ale lui Arie. Pe acest filosof l-a provocat la discuție Sf. Spiridon, zicând: „la aminte, filosoafe: Unul este Dumnezeu întreg în fețe. Așa mărturisim noi fără ispitire și cercare, și nici tu nu îndrăzni să ispitești cum sunt acestea; pentru că ele covârșesc înțelegerea ta. Dar ca să te încredințezi de adevăr, o filosoafe, la aminte la celege urmează: Iată aici o cărămidă. Ea este una și nedespărjită la vedere. Dar într'ăsa se găsește 3 lucruri deosebite“. Și zicând acestea Sf. Spiridon, apucând cărămidă a făcut deasupra semnul crucii, în acel moment cărămidă s'a despartit în cele 3 elemente din care a fost făcută: focul s'a înălțat în aer, apa a curs pe pământ, iar lutul a rămas în mâinile Sfântului. Iar cei ce văzură s'au spăimântat, și mai vârtos filosoful elinesc făcea învins. Sf. Spiridon l-a arătat printr'o minune, pe înțelesul minții lui, că precum când zicem „cărămidă“, înțelegem și părțile din care este ea compusă, tot așa când zicem „Dumnezeu“, mărturisim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sf. Duh.

II.

Așadară, iubii creștini, cu acelea am răspuns la prima întrebare din predica de azi: Iisus Hristos a pășit în reșjunile Iordanului ca om întreg și Dumnezeu întreg, și s'a botezat cu botezul lui Ioan deși n'avea păcat. Iar apele n'au îndătinat a curgî pe cel neîntinat, ci pe cel păcătoș. Dar Iisus Hristos a fost singurul om, care s'a născut și a trăit fără păcat. El n'avea lipsă de botez. Ioan știa aceasta și, totuș, l-a botezat pentru că să se plinească toată dreptatea, cum însuși Hristos zice. Aci vom găsi și răspunsul la a doua întrebare propusă în această predică. Iar plinirea dreptății în aceasta stă, iubiiților: Iisus s'a arătat la Iordan ca să sfințească apele și să facă începutul mântuirii lui Adam cel întâi zidit. Pentru mulțimea păcatelor noastre s'a botezat Fiul lui Dumnezeu.

El a venit ca un om către Mergătorul înainte, ca să ceară mântuire spre înnoirea tuturor celor ce cu credință vreau să se împărtășească Duhului și să lepede jugul păcatului. Acest jug l-a stărâmat Hristos atunci, străluminând apele cu puterea sfințeniei Lui. Cu Duhul Sfânt s'au sfințit, odinioară, apele Iordanului și cu acelaș Duh Sfânt cerem noi acum, în biserică, sfințirea apei. Se sfințesc azi apele în numele Sf. Treimi ce s'a arătat, prin puterea de viață făcătoare a Crucii, care se afundă de trei ori în apă. Puterea Crucii și a rugăciunilor care se fac de preoți se arată în aceea că apa sfințită pe care obicinuim s'o ducem în casele noastre, rămâne cu ani nestricală și tot atât de proaspătă ca și cea din fântână. Aceasta este sprijinul credinței noastre față de sectarii, cari se lapădă de Crucea lui Hristos și de Biserica Lui cea sfântă.

Pentru că precum dela trupina pomului din Raiu porneau cele 4 râuri spre a uda pământul, așa și depe Cruce se revarsă un izvor mai înalt, spre sfințirea oamenilor, prin apa vindecătoare, care cu binecuvântarea ei ne spală de întinarea patimilor și ne

lămăduște trupul, ca și o dată pe bolnavii dela Vitezda. Stropirea apei face să rodească holdele în belșug și sufletele în tapte bune. Înălărind voința omului slăbită prin păcat, precum înviorează apa răcoritoare de izvor puterile călătorului insetat.

Prin apa Potopului s'au spălat păcatele cele mari ale oamenilor, prin apa Mării Roșii s'a vindecat poporul izraelitean de slăbiciunea robiei Egiptului Prin apa aceasta sfințită câștigă, celce se bolează, fertarea păcatelor, renăscându-se la o viață nouă. Prin ea se lapădă jugul păcatului strămoșesc, pe carele îl moștenim cu toții, după cuvintele apostolului (Rom. 5.12). Căci semnul acestui păcat e moarrea, și toți ne naștem muritori.

Deci de acest păcat și pruncii trebuesc spălați prin baia nașterii de a doua, care e botezul. Deaceea botează Sf. noastră Biserică și pe copiii mici pentru că Iisus și pe ei l-a chemat la sine, zicând, că a lor este împărăția cerurilor. Dar tot Iisus Hristos zice că, de nu se va boleza cineva, nu va putea moșteni Impărăția cerurilor. Dacă Mântuitorul zice, că a pruncilor e Impărăția cerească, apoi spune aceasta înțelegând, că acei copii sunt bolezați.

Se cade, dar, să-i întrebăm pe sectarii, cari nu și botează copiii, unde vor merge pruncii lor, dacă mor înainte de botez? În Raiu nu, căci zice Iisus: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh Sfânt, adecă de nu se va boleza, nu va intra în împărăția cerurilor“ (Io. 3.5).

Iată, deci, că apa sfințită înoeste duhul omului robit în păcat, căci Mielul lui Dumnezeu Iisus Hristos, ca cel mai mare dușman al păcatului, a luat botez dela Ioan, ca să sfințească apele, spre lămăduirea omului căzut. Iar această zi sfântă și mare ne amintește și ne îndeamnă să ne curățim de păcate prin pocăință și prin stropirea apei.

Iubii creștini,

Treimea astăzi nouă ni s'a arătat, apele sfințind: Tatăl a grăit, Fiul s'a botezat, iar Duhul Sfânt s'a coborît spre pământ. Pe Acesta să-l rugăm a se sălășlui întru noi, și să risipească pe Domnul întunecului, iar prin lumina sa să însenineze sufletul meu și al tău, iubite frate; să adumbrească casa ta și țara noastră, ca și lumea atât de întunecată în ură!

„Spălați vă. deci, și vă curățiți! depărtați răutatea faptelor voastre dinaintea ochilor Mei; încetați a face rău“ zice Domnul. Și cu veselie scoateți apa din izvoarele mântuirii. Preamăriți Sf. Treime cea deoșină, arătată în trei fețe, și întăriți-vă credința în acest Dumnezeu. Duceți cu apa aceasta binecuvântarea și sfințirea în case voastre și în inimile acelor creștini, cari n'au venit la biserică, pentru că pustiul din sufletele lor să izvorască apa cea vie, Amin.

Dela episcopul Pahomie Cnezevici la episcopul Petru Petrovici

— Câteva informații —

Istoria Eparhiei arădane nu se cuprinde până în prezent în cadrele unei monografii atât de necesare, fiindcă cea mai însemnată parte din materialul arhieristic nu a fost încă cercetat și, deci, publicat.

Lucrările, pline de bogate informații ale părintelui Dr. Gh. Ciuhandu, sunt dar un punct de plecare pentru oricine va încerca o sondare în trecutul nostru religios al acestor regiuni.

Și, cu toate acestea, istoria Episcopiei arădane merita de mult o mai atentă cercetare, din două motive capitale: Sub egida acestei Biserici s'a dus în acest colț al românismului — prin episcopii sârb', o mare luptă în veacul al XVIII — o acțiune nu numai religioasă de contracararea propagandei catolice, dar și una politică-națională, de apărare a Neamului însuși, atunci când acest prozelitism al Romei își asocia înseși elementele autorității oficiale ale Statului Austriac — care își dădeau, deci, binevoitorul lor concurs, pentru scopuri care nu erau numai religioase, ci și de desnaționalizare a iobagilor schismatici români.

În al doilea rând, Episcopia arădană a străns, în veacul al XVIII — sub ocrotirea privilegiilor politice, zise ilirice, ale Națiunii sârbești, favorizate de împărații austriaci, pentru rolul militar ce-l juca fața de Turci — și a orotit, dar — pe toți Români de pe această graniță, dela Bihorul, rămas fără păstor sufletesc dela sfârșitul veacului al XVII până în Banat; iar în spre Apus, a salvat Zărândul de uneltirile perfide ale opozițiilor autorității Statului austriac — episcopii dela Blaj —, în acest Zărând unde un sârb, ca Sinezie Jivanovici, împlinește o operă de apărare națională, mai românească decât a românului Petru Pavel Aaron, contracarat și stingherit în acțiunea lui religioasă, pornită din interese străine acestui Neam.

Lista episcopilor arădani, dela începutul veacului al XVIII și până la 1929, a fost publicată, fără datele cronologice, cu ocazia centenarului acestei eparhii.¹⁾ V. Mangra afirmă, că Sinezie Jivanovici ar fi stabilit șirul vlădicilor sârbi până la el; iar păr. dr. Gh. Ciuhandu dă și anii de păstorire ai fiecăruia până la moartea lui Sinezie (14 Martie 1768).²⁾

Dela 1770 la 1783 urmează episcopul Pahomie Cnezevici, care continuă cu aceiași barbație și cu același interes lupta împotriva prozelitismului catolic, mai ales în Bihorul pe care episcopii arădani reușiseră să l încorporeze episcopiei lor. Și centrul acestei rezistențe este vicarul ortodox dela Varad-Velența, unde și Pahomie stătea câte 3-4 luni spre a-și apăra și ocroti credincioșii.³⁾

În lipsa unui consistor arădan, vicarul dela Velența reprezintă punctul cardinal al întregii acțiuni de apărare și de ofensivă, când se putea, a Ortodoxiei, dirijată de Pahomie, ca și de ceilalți episcopi, dela Arad.

Sub Pahomie lupta aceasta la Oradea și în Bihor se continuă cu aceeași intensitate ca și pe vremea lui Sinezie.

Împrejurările erau foarte grele, fiindcă alături de acțiunea episcopului catolic, sprijinit de oficialitatea locală, stă și vicarul sufragan unit, care în 1776 este Moise Dragosy.

În același an 1776 Ioan Miatovici, vicarul ortodox al episcopului Pahomie, înclină spre uniți, atras de Moise Dragosy.⁴⁾ Pahomie însă nu se dă bătut.

Pe Miatovici îl aduce la Arad, îl bagă în temnița Consistorului iar în ziua de Paști a anului 1777 îl răspopește în Catedrală și-l trimite din nou în închisoare ferecat în cătuși.⁵⁾

Anul 1777 e foarte însemnat în lupta pe care Pahomie o duce pentru apărarea Ortodoxiei în Bihor și la Oradea. Încă dela 2 Martie 1777 se hotărăște la Viena, de către Cancelaria Ungarică, împreună cu Deputația aulică ilirică, înființarea episcopiei unite din Oradea și tot atunci se ia în discuție și cazul lui Miatovici, arestat de episcopul Pahomie, pentru o crimă. Același consiliu vienez găsea însă că Miatovici nu-și câștigase un renume prea bun, și socotea oportun ca fostul vicar ortodox să rămână mai departe în Mănăstirea minorită dela Arad.⁶⁾

Într'adevăr, pentru eliberarea lui Miatovici din temnița consistorului arădan, intervenise însăși conducerea comitatului de aici, care îi asigură azil la Minorități și abia atunci face Miatovici declarația formală de trecere la uniți. E făcut apoi preot unit, dar aceștia nu-l primesc din cauza vieții lui scandaloase. Miatovici nu mai poate fi îngduit la Arad și tocmai când se vorbea de închiderea lui într'o mănăstire greco-catolică, moare la 8 Aprilie 1797.⁷⁾

În locul acestuia, episcopul Pahomie pune ca vicar al său ortodox, pe Ghenadie Thotovici.

Creearea noii episcopii unite dela Oradea recalcama un om energic, care să apere Biserica și să susțină lupta și Thotovici a răspuns din plin acestei chemări.

În Noembrie 1777 Moise Dragosy — succesorul lui Meletie Covaci, vicarul — era instalat cu toată pompa cuvenită și cu tot sprijinul autorităților locale, ca primul episcop unit al Orazii. Sfințirea o oficiase însuși vlădica Blajului Grigore Maior. Moise Dragosy sau Dragosy fusese mai înainte paroh la Turda și apoi vicar, sufragan al episcopului latin dela Oradea.⁸⁾ Deci, situația lui Ghenadie Thotovici nu era dintre cele mai ușoare și în curând numeroase plângeri, susținute de către însuși Comitatul Bihorului, se ridicară împotriva lui.

Acuzațiile care i se aduceau erau multiple: că a jînul adunare cu majoritatea popilor de rital său și cu fruntașii laici, fără aprobarea imperială, în formă de sinod, sub președinția sa; că vizitează pe orădanii ortodocși; la Bobotează le-a sfințit casele cu

(va urma)

1) Triumful Ortodoxiei p. 43-44.

2) Dr. Gh. Ciuhandu. Schițe din trecutul Românilor arădani din veacul XVIII. Tip. Diecezana Arad 1934 p. 10-11. notele sub 1.

3) Vizita și satele, pentru care a părăt la Viena. Cf. Dr. St. Lupșa Istoria bisericească a Românilor Bihoreni. Vol. I: Până la 1829. Oradea 1935. p. 58. Veniturile lui Sinezie dela Bihoreni p. 56.

4) St. Lupșa o. c. p. 56.

5) Ibidem p. 57.

6) Ibidem p. 39-40.

7) Ibidem p. 57.

8) Data instalării și celelalte la N. Iorga, Ist. bis. rom. ed. I. vol. II, p. 134.

Cronică bisericească

Deschidem aceasta rubrică pe care o vom cultiva permanent și cu grije, după începuturile destul de dificile peste care trecem cu scoaterea acestui prim număr.

În cadrele acestei rubrici vom da scurte și variate știri despre Biserica ortodoxă, ca și despre lucrări și oameni bisericești din alte părți și mai ales din viața bisericească a Românilor, inclusiv din eparhia noastră.

Ne gândim și la aceea, ca din cuprinsul comunităților noastre bisericești încă să remarcăm anumite *fapte frumoase și vrednice* de ale credincioșilor noștri. Relevarea atăror fapte ar stimula și pe alții la fapte bune și ar înlesni pastorația sufletească la sate. Din acest motiv cerem informații de acest fel, *scurte și cât mai variate*, dela C. Preoți.

Vom face astfel, împreună, un lucru bun și nici nu va fi greu de împlinit. Redacția va da forma definitivă comunicărilor făcute din afară.

Să începem așa dar:

Ortodoxia cuprinde teren și'n Germania, avându-și o eparhie a Berlinului și Germaniei cu sediul în Berlin. Ea stă în legătură cu soborul arhierilor ruși trăitori în refugiu. Încă din 1935, Biserica ortodoxă din Germania își are Regulamentul său de organizare, aprobat de stat, și poate fi văzut în revista Bis. ort. rom. (624—6) Deocamdată ea are următoarele parohii: Berlin, Breslau, Düsseldorf, Hamburg, și München. Curentul ortodox e simpatizat în Germania, iar stăpânirea îi este binevoitoare. Așa grijește Dumnezeu de ai săi: alungați pentru credința lor proprie, îi face propovăduitori printre alte neamuri.

Catedrala sfântului Sava, dela Beograd, a Sârbilor, e începută deja de a fi zidită. Ea va fi cea mai impunătoare și cea mai mare din Balcani. Fondul necesar de construcție a fost strâns din contribuțiile credincioșilor, spune organul Sfântului nostru Sinod. — Dar noi, o țară mult mai bogată, când ne vom avea „Catedrala Neamului”, de mult așteptată?

Și în Belgia se remarcă Ortodoxia, prin sfințirea crucii bisericii, ridicată în memoria țarului Nicolae II, din lețcaele muncitorilor ruși prigoniți. Aceasta biserică monument atrage atenția localnicilor și străinilor, în mijlocul frumoaselor ciădri din capitala Belgiei (Bis. Ort. Rom)

Vechii catolici — cari s'au despărțit de papa după votarea infailibilității papale — așa cetim în „Oecumenica” dela Paris — caută apropiere de ortodocși, prin schimb de studenți teologi între universitatea din Berna și facultatea de teologie dela Chișinău, în vederea unei legături cât mai strânse în viitor între cele două Biserici.

O nouă fără delege săvârșesc comuniștii din Ru-

și, introducând cărți de jos antireligioase — ajunse și în România! — în cari se ridiculizează și trivializează Creștinismul și slugitorii lui. Nu însă și mozaismul și rabinii. Revista naționalistă „Sfarmă piatră” și ziarul „Universul” fac foarte bine, că demască fără delegea și cer guvernului măsuri de apărare împotriva acestei propagande comuniste.

Așezăminte ortodoxe românești prind ființă acum și în Palestina îndepărtată: o biserică la râul Iordan și un cămin, împreună cu biserică, în însuși orașul sfânt, cari, după cum se nădăjduște, se vor putea sfinți de sfințele săbători ale Paștilor. Obolul creștinilor noștri este foarte binevenit pentru a mai umplea lipsurile ce se arată și poate fi trimis Patriarhiei noastre la București. Noi cei din eparhia Aradului, am mai avut prilej, acum un veac împlinit, de a ajuta din sărăcia noastră Mănăstirea Sfântului Mormant din Ierusalim. Acum se cuvine să ne gândim și să jertfim și mai dinadins pentru *așezămintele noastre* din Țara sfântă.

Dr. Victor Iamandi, ministrul Cultelor și Artelor a pus în vedere, cu prilejul congresului preotesc dela Iași, că va înființa pe lângă ministerul său un oficiu de propagandă misionară pentru Biserica ortodoxă. Noi, cei dela frontiera apuseană, cu frații dela soare-răsare, de multă vreme am accentuat necesitatea unui ajutor efectiv, în fața sectelor, cari nu sunt decât expresiuni presupuse religioase, — dar în realitate organe de subminare politică ale străinismului. Dorim să știm cât mai degrabă înființat și pus în lucrare, acest oficiu.

Societatea ortodoxă națională a fetelor române, înființată acum douăzeci și cinci ani, pentru educația ortodoxă și românească a fetelor, și-a serbat jubileul într'un chip pilduitor. În loc de serbări fastuoase și cu cheltuieli zădărnice, a adăugat externatulul „Zoe Kâmniceanu” — una din multele sale școli bune de educație femeiască — o întreagă aripă de ciădire, cuprinzând o sală de serbări și un paraclis pentru cele 450 eleve decurs secundar și comercial. Lăudăm opera aceasta întremătoare de suflete și remarcăm și gestul pilduitor, de a înlocui praznicile costisitoare, cu lucrul mai de folos. Pilda dată de aceste femei ar trebui generalizată, în zilele noastre de prea multă vorbărie și părăzi. În fruntea societății stă înimioasă principesa Alexandrina Cantacuzino, bine cunoscută și în Ardeal, pentru calitățile sale alese.

Filozoful român Marin Ștefănescu, profesor universitar în București și creștin convins, desbrăcat de protocolul universitar, încearcă să facă misionarism creștin, prin mahalalele Bucureștilor, predicând prin biserică. Osa este și președintele societății „Cultul Patriei”, Mântuirea Patriei și desăvârșirea poporului român le vede dânsul numai prin ascultare de Hristos. Laudă acestui propovăduitor creștin și filozof de seamă. Organul Sfântului Sinod îl laudă după cuvîntă. Noi îl dorim cât mai mult imitator și pe la noi.

O seamă de familii de evrei intelectuali din București și-au exprimat dorința de a trece la Biserica noastră, pe motivul că și altfel se simt legați de poporul român. Și până aci s'au remarcat treceri de

evrei la Ortodoxie. Patriarhia noastră se ocupă binevoitor de chestiune. Să nădăjduim, că de la Dumnezeu vine acest gând, care apropie pe cei înțelegători, de neamul nostru, ridicând și prestigiuul misionar al sfintei noastre Biserici. Aflăm dintr-o gazetă locală, că prin un fruntaș dintre acești Evrei, aflându-se la Roma, li s'a propus să treacă la catolicism. Dar invitarea a fost refuzată.

Un grup de preoți din Transilvania, având în frunte pe pâr. Sigmund François, s'a unit cu Biserica ortodoxă, în scopul de a putea astfel să lucreze mai liber la „unirea bisericilor” — scrie „Oecumenica” (Paris). Nu înțelegem și am dori să știm și ceva mai de aproape.

Impotriva comunismului s'a ridicat și episcopatul englez r.-catolic, 4 arhiepiscopi și 13 episcopi, apelând la credincioșii lor, să organizeze rezistența și apărarea împotriva comunismului, care amenință cu ruină toată lumea. După frumoasa și românească pastorală a episcopilor din mitropolia ortodoxă a Ardealului, mitropolitul și episcopii uniți din Ardeal încă au publicat, de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului o pastorală despre primejdia socialistă și comunistă. Pagubă că, după cuprins și stil, e prea puțin potrivită pentru a fi înțeleasă ușor și de poporul cărui încă-l este adresată. Și mai ales că-l lipsește ca de săvârșire inspirația și argumentația națională românească.

Biserica ruteană unită din Suceava: Intr'un cotidian din capitală cetim următoarele: Episcopul Al. Russu de la Bala-mare a adresat o comunicare d-lui președinte al consiliului de miniștri și d-lui ministru al cultelor, protestând împotriva faptului, că biserica ruteană unită din Suceava a fost trecută în patrimoniul mitropoliei ortodoxe a Bucuriei. Căzul acelei biserici e similar cu biserica brâncovenească de la Făgăraș, ocupată cu forța de uniții noștri. Dar biserica de la Făgăraș, când se va reda ortodoxilor, cărora li-a fost zidită de Domnescul Ctitor Brâncoveanu? Acesta ar trebui să fie răspunsul guvernului: să redea destinației și biserica de la Făgăraș.

Pentru înființarea episcopiei de Timișoara a fost ridicat cuvânt călduros, în sesiunea de la 19 Dec. a Senatului din partea r. profesor univ. Dr. Vasile Loichită. Pe lângă motive de ordin dehovnicesc și cultural național, a fost invocată și înspăimântătoarea și dureroasa descreștere a populației românești bănățene, prin neo-maltuismul ucigător de neamuri. Noi am crede că, și până să se găsească formula și vremea constituirii episcopiei timișorene, frații bănățari să fie datori să privească, cu curaj și utilizând toate mijloacele de apărare, în fața acestei primejdii de depopulare a Banatului, care nu va putea fi rezolvată numai prin mijloacele duhovnicești ale unei noi episcopii.

Luptătorului martir național *Vasile Lucaciu* i s'a ridicat, zilele trecute, la Satmare, o statuie impunătoare. Luptătorului din trecut, credincioșii ortodocși din Biharla i-au dat voturile, cu cari i-au ales deputat în dieta ungurească. Iar acum, la înzaurarea

statuei sale, Biserica ortodoxă, prin cel mai tânăr episcop al său, P. Sf. Nicolae de la Oradea, i-a adus omagiul bine meritat. Așa prețuim noi pe românii uniți, cari se afirmă de bunul român. Și ce rău au ieșit cuvintele, lipsite de înțeles românesc, rostite la acelaș prilej, de episcopul *catolic de rit român* de la Bala mare!

Preotul caterisit Iosif Trifa a cerut, în primăvară, de la Sf. Săod deslegarea de caterisire, recunoscându-și greșala și cerând iertare de la I. P. Sa Mitropolitul nostru. De curând s'au adresat Sfântului Sinod și muți membri din „Oastea Domnului” cerând grațierea. Cererile sunt date în aprecierea I. P. S. Sale Părintelui Mitropolit. Bine-ar fi să se găsească destule temeiuri, în sufletul și în pocăința preotului caterisit, pentru a fi redat slogirei bisericesti. Ca astfel, să înceteze îndoleliile și desbinările celor ce aleargă după dânsul și acum.

Bibliografie

Ieromonah Nicodem Mandiță: Ortodoxia în Occident, este titlul unei broșuri, semnalată de organul Sfântului Sinod, pentru cuprinsul ei remarcabil: prin cari țări din Occident se găsesc credincioși ortodocși; care este atitudinea anglicanilor, rom-catolicilor ca și protestanților față de Ortodoxie. Broșura cuprinde și bibliografia și literatura ortodoxă din Apus. Am fi bucuroși s'o cunoaștem și mai de aproape. Și până atunci, suntem convinși, o putem recomanda călduros. Prețul?

Prof. Mihail Manoilescu: Românișm și Ortodoxie. Caransebeș 1936. pag. 32. O broșură de mică extensiune și de mare fond. Autorul, profesor universitar, fost ministru; inginer de profesiune, înfățișază problema Ortodoxiei românești ca tradiție de forță în trecut și pentru viitorul Românișmului. Prețul?

Pr. Victor Popovici, Sâlna: Molitvelnic portativ, cuprinzând ierurgile și rugăciunile cele mai usitate în viața pastorală. A apărut la Caransebeș, cu aprobare bisericească. Broșat 65 Lei, jum. până 85 Lei, în piele 105 Lei exemplarul. Se poate procura de la Pr. Victor Popovici, Sâlna, jud. Severin.

Informațiuni

Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului s'au prăznuit la Arad cu fastul obișnuit. În amândouă zilele marelui sărbători a slujit P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, cu câte un sobor de doisprezece preoți și trei diaconi. În amândouă zilele a cuvântat P. Sf. Sa, în catedrală.

După terminarea sfintei liturghii de prima zi, fruntașii credincioși din Arad, dimpreună cu clerul local s'au înfățișat la reședința episcopescă, pentru a face urări P. Sf. Sale. Intreținerea arhipăstorului și credincioșilor a fost cordială și lipsită de orice formalități.

Hirotoniri în ziua primă a sărbătorii Nașterii Domnului a fost hirotonit diaconul *Teodor Serb* din Pescari întru presviter, pentru a fi trimis capelan

lângă C. Sa păr. Nicolae Chiclea din Nădlac. Tot atunci a fost hirotonit absolventul de teologie Petru Bogdan din Pesac, întru diacon, iar a doua zi întru presviter, pentru a fi trimis capelan parohial lângă C. Sa păr. Iustin Iancu din Grăniceri (Otlaca)

Rugați-vă pentru dânșii. La aceasta rubrică vom vesti toate cazurile de moarte ale preoților din eparhie. Cu aceasta vom da prilej să revie o veche și frumoasă obișnuință preotească, de a ne ruga lui Dumnezeu, încă dela primele liturghii, pentru reposesații frați în Domnul. Solidaritatea duhovnicească dintre preoți să ni-o afirmăm nu numai până suntem în viață, ci și — mai ales — după trecerea din această viață. Cerem celor în drept, să ne comunice în fiecare caz de deces preotesco: numele, gradul ierarhic, felul serviciului, vârsta, domiciliul și ziua morții. Pentru acum vestiți următoarele:

C. Sa Părintele *Romul Mărușan*, paroh în Șiria, a răposat în Domnul și s'a înmormântat în prima zi de sărbătoarea Nașterii Domnului.

Rugați-vă pentru dânșii.

De Anul nou avea să slugească P. Sf. Sa Părintele episcop Andrei. Dar o indispoziție trecătoare îl leagă de pat. Astfel slugirea sobornicească, la Catedrală, de Anul nou, s'a făcut având în frunte pe I. P. Cuv. Sa păr. arhimandrit Dr. Iustin I. Suciș.

Clerul și credincioșii s'au prezentat, totuși, la reședință și-au exprimat omagiile și bunele urări pentru P. Sf. Sa., înaintea Părintelui referent bisericesc M. Păcățianu, prin rostul Părintelui arhimandrit Dr. I. Suciș, semnând apoi în condica deschisă din acest prilej.

Arhiereu-Vicariu nou al arhiepiscopiei București a ajuns Prea cucernicul între preoți și distins profesor universitar, Ioan Mihălcescu, acum în călugărie *Irineu Târgovișteanul*. Prea Sfinția Sa e bine cunoscut, și la noi, de mai nainte vreme, prin cinstea sa, prin scrisul bogat și temeinic în domeniul istoriei bisericești și teologic — dogmatic mai ales. Remarcăm aceasta avansare binemeritată și de bun augur pentru sf. Biserică, făcând P. Sf. Sale cele mai bune urări.

Fapte frumoase de Crăciun s'au petrecut și astădată în Arad, în legătură cu școalele și alte așezăminte dela Arad. Vom aminti măcar pe unele dintre ele.

Școala Normală de băieți, și astădată ca și în anul trecut, a aranjat un festival cu collozii și alte producții, după inspirația dlui director Dr. Calus Lepa. Scopul festivalului, care s'a ținut la 20 Decembrie a. tr., a fost nu numai de a cultiva frumosul religios și național îmbinat cu sărbătoarea Crăciunului și cu colinzile noastre, ci și de a veni în ajutorul școlărilor săraci, prin contribuția benevolă a participanților.

La liceul industrial s'a făcut același frumos și bun lucru, prin aranjarea unui pom de Crăciun, cu care prilej directoarea școlii d-na E. Constantinescu.

în asistența mai multor distinse doamne din oraș, a împărțit elevelor sărace multe daruri: rochițe, clorapi, ghete, șorțuri etc., toate câștigate din dăruirile acestor și ale altor doamne din societatea noastră.

Penitenciarul local, d'asemenea, a fost împărțit de daruri, cari au fost distribuite în ajun de Crăciun, nenorosiților din închisoare, pentru a li-se face o bucurie, merită a-i trezi la mai bune simțiri.

Cel mai impresionant sărbătorit a fost „**Pomul de Crăciun**” dela fabrica „Astra” din loc. Din acest prilej, pe lângă mai multe fețe bisericești din loc în frunte cu P. Sf. Sa Părintele Episcop, au asistat la aceasta serbare o seamă de alți intelectuali arădași, cari au ținut să fie din față, începând cu reprezentanții autorităților, pe lângă funcționarii, muncitorii și ucenicii fabricii. Serbarea s'a ținut pe arena sportivă a fabricii, unde se înălța un „pom de Crăciun”. S'au cântat colinzi, de câtră coral ucenicilor.

P. S. Sa și-a exprimat marea sa bucurie pentru acest, cel mai frumos „pom de Crăciun”, care i-a dat, acum a doua oră, prilejul de a avea contact cu muncitorii fabricii „Astra”. A fost un frumos prilej de evanghelizarea acestora și de a face apologia muncii, care și ea își are valoarea sa morală, ca o rugăciune.

Cu acest prilej au mai vorbit: directorul fabricii d. Em. Șapira, care a arătat jertfele aduse de fabrică pentru a face bucurie muncitorilor și ucenicilor, între cari s'au împărțit daruri frumoase și sume de bani. La urmă, inspectorul Ministerului Muncii d. P. Popescu a avut cuvinte de căldă apreciere, iar ucenicul Sava Bugariu au mulțumit directorului fabricii pentru părinteasca sa grijă de dânșii.

Redacțional

Numărul de față a fost scos -- în 16 în loc de 8 pagini — într'un timp scurt și cu unele precipități. Suntem în curs de căutarea unor legături redacționale, cu reviste și din afară de țară, pe cari dorim să le avem alături de noi. Deocamdată, deci, cetitorul să primească aceasta revistă așa cum se prezintă ea.

Ne gândim și la aceea: să sporim și numărul cetitorilor și al abonaților, căutând legături mai ales cu școlile de orice fel și cu alți factori culturali. De aceea apelăm la cetitori, și mai ales la P. C. Preoți: să atragă atenția și a altora asupra acestui organ.

E în studiu și chestia de ordin administrativ: revisuirea prețului de abonament, cu gândul de a înlesni cât mai multora abonarea acestei reviste. Prețul de abonament, nădăjdum să-l vestim în numărul viitor.

Nr. 7460 1936

Ordin Circular

În scopul dezvoltării unei colaborări armonice între preoțime și instrucția premilitară și având în vedere însemnătatea acestei colaborări pentru educația tineretului românesc, dispunem următoarele:

1. Preoții cari au fost încredințați cu educația religioasă morală a tinerilor premilitari, să-și dea toată silința pentru întărirea la *maximum* a educației religioase a tineretului.

2. Să nu existe ședință de pregătire premilitară, în care tineretul să nu ia parte la serviciul religios sau să asculte o predică.

3. Pentruca aceasta activitate să se desfășoare în cele mai bune condițiuni, este necesar, ca să se stabilească un plan de lucru de către șefii de centre și subcentre, în acord cu Protoereii și preoții respectiv, plan care să cuprindă:

a) ora precisă la care tineretul să fie dus la Biserică pentru serviciul religios și predică;

b) ora precisă la care preotul va veni să înădă predică, în zilele când tinerii nu se duc la Biserică;

c) Subiectele de predică: cele date de autoritatea bisericască, predica zilei, subiecte pentru combaterea sectarismului, etc.

d) Activitatea din punct de vedere al educației religioase, ce urmează a se desfășura pe calea săzătorilor, sărbătorilor, comemorărilor, ridicarea de trofe, monumente religioase ale eroilor neamului, oămenilor mari, etc.

e) Conduita în relațiile dintre preoți și șeful de centru și subcentru, să fie o pildă și un îndemn pentru tineret și popor de a-i imita și de a le asculta sfatul și a le urma faptele.

Arad, în 22 Decembrie 1936.

† *Andrei*
episcop.

Nr. 8640/1936.

Comunicat

Consiliul Central bisericesc din București cu adresa Nr. 11462/1936. Ne comunică, că au fost înscrise în buget două posturi de slujitori la altarele românești din Palestina: un post de preot salarizat cu 7700 Lei și un post de cântăreț salarizat cu 4500 Lei.

Se preferă preoți licențiați în teologie, cunosători ai uneia din limbile moderne, franceză sau engleză, și care să nu aibă greutăți familiare.

Cei ce doresc a ocupa acele posturi să-și înainteze aici cererile cu toate actele justificative.

Arad în 22 Decembrie 1936.

† *Andrei*
episcop.

Concurs

În baza rezoluțiunii Ven. Cons. Eparhial Nr. 7180/936 prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea parohiei a III-a din Șiria, protopopiatul Șiriei, jud. Arad, devenită vacantă prin pensionarea titularului ei părintele Romul Măierușan.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Folosința sesiunii parohiale constătoare din 32 jug. cad. arător cu complectarea primită dela Reforma Agrară.

2. Birul preoțesc rescumpărat în bani: 500 Lei.

3. Stolele legale.

4. Eventuala întregire dela Stat, pentru care parohia nu ia garanța.

Alesul este obligat a suporta toate impozitele după întreg beneficiul preoțesc, va predica regulat și va catehiza elevii dela școala primară de Stat din localitate în clasele la cari va fi repartizat din partea superiorității sale.

Va substitui protopopul-paroh în și afară de biserică când va fi săptămănal de câte ori acesta va avea deplasări oficiale.

Pentru serviciile prestate afară de biserică, va fi remunerat cu jumătate din stola achitată.

Postul se va ocupa cu data de 1 Aprilie 1937.

Parohia e de clasa I. (prima) deci reflecțanții vor dovedi asemenea calificățiune.

Cei doritori a competi la acest post, se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare pe lângă avizul prealabil al protopopului tractual în sfânta biserică din Șiria, pentru a-și arăta destoinicia în cele pituale și oratorie, conformându-se strict art. 33 din Regulamentul pentru parohii, iar cererile însoțite de actele necesare, adresate consiliului parohial din Șiria, le vor înainta în termenul legal Sfintei Episcopii din Arad, având fiecare recurent a cere în prealabil autorizație din partea Prea Sfinției Sale spre a putea recurge.

La alegere nu vor fi admiși decât candidații selecționați de Consiliul Eparhial.

Dat în ședința consiliului par. ort. rom. din Șiria dela 21 Noembrie 1936.

În conțelegere cu *Aurel Adamoviciu* ss protopop.